

lágítja a diákolvasó számára az „Abafi“ igazi jelentőségét. Végeredményben nem vétünk a romantika ellen, ha — világosabban — azt mondjuk, hogy érzelemből és akaratból született, tehát szükségképen eszményeket teremtett magának, hogy akarahasson, szerethessen és gyűlölhessen. Ezt a romantikus felfogást igazán könnyű észrevétni az „Abafi“ hőseiben, a cél (az alapul szolgáló hajtó erő megértése) tehát könnyebben is elérhető.

Befejezésül most már az a véleményünk, hogy az „Arany könyvtár“ kötetei között valóban arany-értékű műveket szeretnénk látni, ami pedig a bevezetéseket illeti, ne méretezzük őket túl sem pozitívista (adatgyűjtő), sem szellemtörténeti értelemben. *Maga a mű a fontos*, a többit (a szükséges jegyzetek segítségével) tanárnak és tanítványnak együtt kell elvégeznie.

Vajtai István.

Olasz Péter S. J. dr. : Gyermekkor, serdülőkor, nevelés. Bpest. 1938. M. Kir. Egyetemi Nyomda 292. l.

A szigorúan katolikus világnézeti alapon álló szerző nemcsak a tudományt, hanem egyben a katolikus pedagógiát is kívánta szolgálni művével. A könyv nagy előnyének kell tekintenünk, hogy szerzője a legjobb irodalmi forrásokra támaszkodik és ügyesen értékesíti saját és szerzetestársai tapasztalatait és megfigyeléseit is.

A szerző műve bevezetésében maga is kifejezést ad ama aggodalmának, hogy nevelői utasításai a „nevelési receptek“ benyomását kelthetik. Ez az aggodalma nem egyszer való indító-okokra támaszkodik, noha a szerző a legmegfelelőbb nevelési receptnek a „*leghelyesebb egyéni nevelési eljárást*“ tartja. Azért igen csodálkozunk azon, hogy pl. Adler műveit még az irodalmi mutatóban sem említi, noha az egyéni kezelésre és nevelésre lépten-nyomon rámutat általános utasításokat adva. Örvendésesen kell látnunk, hogy egy katolikus pap-nevelő a legkényesebb kérdések érintését, sőt tüzetes tárgyalását is szükségesnek tartja. Elveti Freud gyermekkori szexualitáselméletét, azonban az ifjúkori szerelemnek és szexualitásnak nagy jelentőségét maga is látja, fellépését és kezelését részletesen tárgyalja is. Ezzel a lépéssel bizonyos mértékig úttörő munkát végzett, mivel beigazolta, hogy a katolikus nevelés szempontjából a nevelőnek ezt a kérdést lépten-nyomon szemelőtt kell tartania. A kérdés — amint a szerző rá is mutat — különösen az internátusi nevelés szempontjából bír nagy jelentőséggel. Az internátusi neveléssel egyébként is sokat foglalkozik, mert a szerző tapasztalatait javarészből internátusokban szerezhette.

A mű első fejezete a gyermek testi fejlődésével, majd a helyes testápolással foglalkozik, más gyermekkutatók vizsgálataira támaszkodva. A testi nevelés problémáinak megvilágításában, amint a pszichológiai részek tárgyalásában sem eredeti a szerző, megállapításai azonban helyénvalók.

A lélektani kutatások számára feltétlenül szükséges etikai határokat kíván felállítani, amelyeket mi semmi esetre sem helyteleníthetünk. — A gyermekkor pszichológiai keréskörmétszete már kissé hiányos és nagyvonalú. Tudományos kutatás számára adalékokkal nem szolgál, s a rövidre szabott fejezeteken is érzik a források hatása. Nem osztozhatunk ama nézetében, hogy a gyermekkutatót Preyer indította meg, hiszen Tiedemann már egy századdal előbb közreadta rendszeres gyermekmegfigyeléseit (1787). Preyer: „Die Seele des Kindes“ 1882-ben megjelent művét tehát csak az újabb és szélesebb körű kutatások megindítójának lehet tekinteni. Olasz egyébként az 1881. évet jelöli meg Preyer munkájával kapcsolatban, noha tudvalevő, hogy a „Die Seele des Kindes“, mint a megindulást, illetve újabb kezdeményezést jelentő mű 1852-ben jelent meg.

Az általános lelki fejlődés szempontjából három szakaszt különböztet meg csupán: 1—3, 3—14 és 14—25 évek közé eső szakaszokat. Tudjuk nagyon jól, hogy ezek a fejlődési szakaszok — főleg a két utolsó — egyáltalán nem jellemezhetők egységesen úgy, hogy jellemzésünk a fejlődési szakasz minden részében érvényes legyen. Az általános jellemzés hiányait — amelyek éppen az említett fejlődési szakaszok helyét nem álló voltából is következnek — nem szünteti meg az értelmi, érzelmi, szociális, erkölcsi és esztetikai érzék fejlődésével kapcsolatban megírt fejezet-sorozat sem, noha ezeket az általános résznél jóval sikerültebbeknek kell tekintenünk. Ezekben a fejezetekben is nagyon kevés tér jut a gyermekkor ismertetésének, ami abból is következik, hogy a szerző inkább a serdültebb ifjak nevelésével foglalkozhatott a gyakorlatban is.

Maradandóbb értéket a munka nevelői vonatkozásai képviselnek, amelyek főleg a katolikus nevelés szempontjából jelentenek haladást. Ezekből a fejezetekből meggyőző erő sugárzik és minden soron megérzik a szerző lelkesedése, mondhatnánk eszményien fanatikus volta. A könyvet ajánlani e fejezetek alapján lehet.

Zentai Károly.

Bakos József dr.: Az irodalomtanítás esztétikai szempontjai. Kir. magy Egyetemi Nyomda, 1937.

Évek óta kísértő vádat ismétel meg a szerző: középiskolai irodalomtanításunk általában nem éri el a célját, a helyes irodalomtudatosítást, magasabb szempontú irodalomszemléletet, önálló gondolkodást íróink felől, egyszerűen, hogy tanulóink az irodalmat megszeressék. Miért? Mert amikor három tényezővel kellene számolni az irodalomtanításban, az íróval, a művével és a műalkotás hatásával, az utóbbit általában el szokták hanyagolni. Irodalomtanításunk túlnyomó részben csak adatokat, ismereteket közvetít, így az irodalom holt anyag, merő adathalmaz marad a tanulónak.

Élménnyé kell tenni az irodalmat, az az egyedül helyes irodalomtanítás. Ezt vallja a szerző is és ez dolgozatának a problémája. A műalkotásban mi az élményi elem? Ha az a kisugárzás, ami az olvasóra hat, világos, hogy a különböző természetű, vérmérsékletű, érdeklődésű olvasók esetleg más-más természetű lelki lökést kapnak ugyanattól a műtől. Három csoportba lehetne rendezni ezeket a lehető hatásformákat: tárgy történeti elemeken, a mű esztétikumán, vagy szellemtörténeti kisugárzásán táplálkozó élmény. Tanulóinkat melyik élménykút felé irányítsuk, melyik a fontosabb, melyik az igazi? Mindegyik az és mindegyik fontos lehet s valójában az eszményi élmény az volna, ha mind a három élményformának együttes hatását tudnánk átélni, mert a három adja össze a műalkotás igazi és teljes értékét. Gyakorlatban az irodalmi jelenség természete, a kor közizlése szerint, meg természetesen a tanár egyéniségétől, sőt még a tanulóanyagtól is függően, többnyire csak az egyik, majd ez, majd az érvényesül élményi erővel.

Korunk közizlése megkívánja, hogy *szellemtörténeti élményt* keressünk a műalkotásban. Erre kötelez bennünket mindenekelőtt az, hogy az irodalomtanításban nagy feladatunk az egységes, egészséges *magyar értékelés* nevelése, nemzeti életproblémáink öntudatosítása. A magyar sorshorodozókat ki kell emelni és tudatosítani kell a magyar jövő építése érdekében. Itt az ideje, hogy az irodalom régi, elavult érték-skáláját e szempont érvényesítésével végre átértékeljük. Előttünk áll a *magyar közizlés* megteremtése, a sajátos „*magyar szemszög*” beidegzése a sajátos magyar lélek és szellem erőjegyeinek kiemelésével. Izlésszempontokat kell figye-